

D • N
6/6 1958

de Gaulle och Algeriet

Konsejpresident de Gaulles tal i Algeriet har tolkats på de mest skilda sätt. Det har sagts att de Gaulle uppträtt som de revolterande generalernas språkrör och att de lösningar han förordar inte kan tänkas vinna något starkare gensvar bland muselmanerna i Algeriet. Respekterade tidningar såsom Washington Post och Manchester Guardian har däremot sett de Gaulles uppträdande som en samlade och liberal aktion; Washington Post skriver att generalen "föreslagit en liberal lösning, som länge varit av nöden, gjort det modigt och med obestriddligen ärligt uppsåt". Manchester Guardian talar om ädelheten i de Gaulles vågstycke. Andra tidningar, och detta tycks inte minst gälla den franska pressen, framhåller det oklara och tvetydiga i generalens deklaration.

Fattar man de Gaulles tal efter ordalydelsen, pekar det framför allt hän mot fullständig likställighet mellan araber och fransmän i Algeriet. På denna punkt anknuter de Gaulle till uttalanden som föru gjorts av de franska generalerna i välfärdsutskottet, mer han uttrycker sig med större bestämdhet och precision. Alla medborgare i Algeriet, muselmaner likaväl som fransmän, skulle få allmän och lika rösträtt, och denna rösträtt skulle komma till användning redan inom tre månader. Detta skulle rimligen innebära dels att Algeriets medborgare skulle få välja medlemmar i den franska nationalförsamlingen enligt likaberättigandets princip — medan nu i princip femton muselmaner och femton fransmän får inväljas i denna församling — dels att den algeriska nationalförvaltningen skulle få en representation byggd på samma rättigheter för araber och fransmän. I och för sig är detta ett revolutionerande program; den franska nationalförsamlingen skulle utökas med ett hundratal representanter från Algeriet med en överväldigande majoritet av muselmaner, den algeriska lokalrepresentationen skulle få en dominerande majoritet av araber. Till dessa förklaringar sluter sig uttalanden som tydligen är avsedda att vinna upprovsrörelsens män; de Gaulle erkänner de arabiska nationalisternas mod och antyder möjligheten av en allmän amnesti för dem, som nyligen av Frankrikes ledare betecknats som brottslingar och förrädare.

Frågan är om de Gaulles förklaring, tolkad på detta sätt, är ett definitivt uttryck för hans program, frågan är också om ett program av denna art har utsikt att vinna stor eller möjligen allmän anslutning. Låt oss först stanna vid det sistnämnda problemet. Att Algeriets folk skulle bli en integrerande del av den franska nationen var ännu före världskriget och under detta krig ett mål för många av dem som nu hör till den algeriska nationalismens ledare. En av dessa ledare, Ferhat Abbas, deklarerade år 1937 att han inte kunde upptäcka någon algerisk nation, och han begärde blott att folket i Algeriet skulle lyftas "till en sådan mänsklig värdighet att det skulle förtjäna namnet av fransmän". Men samme man, nu nationalisternas främste fristesman, har efter de Gaulles tal sagt att det så kallade integrationsprogrammet inte är tillräckligt och även ledningen för den nationella befrielsefronten (FNL) har avvisat de Gaulles plan. Enligt Ferhat Abbas måste Frankrike erkänna Algeriet som oberoende stat; "algerierna kan inte vara fransmän, emedan de vet att de hittills aldrig verkligen varit franska medborgare och därför att de har satt in sin ära och heder

som algerier under de senaste fyra årens kamp." En annan algerisk nationalist utanför FLN:s ledning, Jean Amrouche — tidigare känd som lysande intervjuare och kommentator i den franska radion — säger sig däremot lita på de Gaulle, men han tolkar dennes tal på ett helt annat sätt än Ferhat Abbas; de Gaulle skulle i själva verket vilja bereda vägen för ett självständigt Algeriet.

Om vi fortsätter att utgå från den mera bokstavliga tolkningen av de Gaulles tal, uppstår också frågan om en sådan lösning kan vinna stöd i Frankrike. Fransmännen skulle under den givna förutsättningen få ett parlament som till ungefär en femtedel skulle bestå av deputerade från arabiska valkretsar i Algeriet. Det är svårt att tänka sig att fransmännen i Frankrike skulle vara nöjda med en sådan lösning; dess konsekvens kunde bli att de algeriska representanterna samverkade med kommunismen för att försvåra regeringens arbete och tvinga fram självständighetskravet genom en sabotagepolitik, och därmed vore republikens svårigheter än mera överkomliga än tidigare.

Det sags emellertid också att de Gaulle menat något annat än vad han verkligen sagt. Både i Frankrike och i Algeriet talas det om att de Gaulle skulle arbeta för Algeriets självständighet eller i varje fall för en federativ lösning, med uppdelning av Algeriet i ett franskt och ett arabiskt område. Det sägs å andra sidan att de Gaulle med sina deklamationer om likställighet och allmän rösträtt endast skulle mena att algerierna måste få rätt att som likaberättigade medborgare deltaga i en folkomröstning om ny fransk författning. Att nu avge om någon av de berörda tolkningarna är riktig och i så fall vilken är omöjligt.

Ett mera allmant antagande torde dock vara tillåtet. Det synes sannolikt att de Gaulle i första rummet avsett att på en gång konsolidera sin ställning och förbereda en avspänning. Han har uttryckt sig så att de revolterande generalerna, som under veckor ropat på de Gaulle som nationens räddare, inte gärna kan desavuera honom och vända hyllningen i förakt och anklagelser. Han har uttryckt sig så att de algeriska nationalisterna i varje fall inte kan betrakta honom som en fiende av samma oförsonlighet som de tidigare franska regeringscheferna sedan upproret började. Han har också uttryckt sig så att de politiker i Frankrike som halvt tvungna, halvt villiga givit honom sina röster saknar skäl att undandra honom sitt stöd. Kort sagt, han samlar på prestige liksom han tidigare samlat på missnöje. Det är möjligt att han vinner den prestige som fordras för att genomföra en lösning i stor stil och att detta syfte för honom är klart och medvetet. Det är också möjligt att försöket misslyckas och att i det ögonblick då generalen övergår från allmänna fraser till utformade och klara utfästelser motsättningarna och sönderingen äny kommer att slå den bräckliga samlingen i stycken.